

Václav Jan TOMÁŠEK

stereo
1 11 1488 G

Eklogy pro klavír

<i>e moll</i>	op. 35 č. 5
<i>G dur</i>	op. 35 č. 6
<i>G dur</i>	op. 39 č. 1
<i>a moll</i>	op. 39 č. 3
<i>As dur</i>	op. 47 č. 2
<i>C dur</i>	op. 47 č. 3

<i>Es dur</i>	op. 47 č. 6
<i>E dur</i>	op. 51 č. 5
<i>D dur</i>	op. 63 č. 1
<i>c moll</i>	op. 66 č. 6
<i>C dur</i>	op. 83 č. 6

PAVEL ŠTĚPÁN klavír

Hudební režie Jan Vrána (1. strana)
a dr. Eduard Herzog (2. strana)
Zvuková režie Václav Zamazal
Technická spolupráce Jaroslav Zach

Nahráno 17. — 28. prosince 1973
v pražském studiu Domovina

Počátky hudební dráhy starých českých mistrů hudby 18. a 19. století jsou nápadny určitou shodou. Většina z nich pochází z prostého venkovského prostředí, jejich vrozené hudební nadání probouzí zpravidla venkovský kantor a svědkem jejich prvních praktických krůčků je venkovský kůr, kde působí jako vokalisté. Také *Václav Jan Křtitel Tomášek* (nar. 17. dubna 1774 ve Skutči na chrudimsku, zemřel 3. 4. 1850 v Praze) prožíval podobné dětství. Jeho otec, obchodník s plátnem, brzy zehudl, a malého Václava vychovali bratři — kněz a státní úředník. Po prvním praktickém seznámení s hudbou v Chrudimi, pustil se v Jihlavě mladý, po otci značně ctižádostivý chlapec, do studia hudební teorie. Po maturitě se rozhodl pro úřednickou dráhu a dal se v Praze (1790) zapsat na právnickou fakultu. Toužil po všeobecném vzdělání a stranou jeho zájmů nezůstaly ani matematika, fyzika a jiné přírodní vědy. Díky svému encyklopedickému rozhledu se stal obávanou kritickou osobností, hrdě se hlásil ke svým stykům s Beethovenem a Goethem a jeho pražský dům se stal střediskem hudebního života. Nebyl nikdy oslňujícím klavírním virtuosem (v tom ho jeho žáci, např. Voříšek nebo Dreyschock, daleko předčili) a když po prvé uslyšel v Praze (1796) Beethovena, chtěl dokonce hudební dráhy zanechat. Z jeho vlastní autobiografie se dočítáme, že tehdy na vlastní kůži poznal pocit méněcennosti. Nebyl totiž o mnoho mladší než Beethoven (26 a 22 let) a rozdíl v dovednosti byl závažný. Jednu z příčin známe. V chlapeckém věku se Tomáškoví vinou špatného učitele dostalo chatrných základů. Dál byl v podstatě typem samouka. Zůstal bez pedagoga, skladby ke cvičení si vybíral sám a když přebral vše, co měl po ruce, ovšem s velmi špatným prsňokladem, skládal si k tomuto účelu vlastní kompozice. Ve výběru nebyl zvláště originální. Na radu spolužáka Hutzelmana postupoval podle tehdy velmi žádané Wolfovy klavírní školy a pilně cvičil především oblíbené skladby Pleyelovy.

Tomáškovy typické sebevědomí mu však brzy pomohlo najít ztracenou duševní rovnováhu. Dusíkův pražský koncert (1804) byl pro něj vzorem pro správný přednes, zejména v cantabile, nebyl však spokojen s Dusíkovou improvizací. Tehdy již viděl chyby téměř na všech virtuosech, projíždějících Prahou: Steibeltovi, Wölfelovi,

Thalbergovi ad. Jeho odsuzování okázalé techniky vedlo někdy až k jejímu podceňování, což se odrazilo i v „nevědčném“ klavírní stylizaci některých vlastních kompozic. Platí to především o jeho rané klavírní tvorbě (zvláště Rondo op. 11, Sonáta op. 15), v níž se věnoval vesměs tzv. absolutním formám a snažil se přiblížit beethovenovskému ideálu dokonalých proporcí. Tomáškův hlavní vklad české hudbě přišel v mnohem pozdějších opusech, v malých klavírních útvarech lyrických i dramatických — eklogách, rapsódiích a dithyrambech.

Pojem *ekloga* označuje v antickém smyslu krátkou báseň mravoučného i zábavného obsahu, např. „Pasteveckou poezii“ římského básníka Vergilia. Hudební mistři 18. a 19. století spatřovali v eklogách drobné skladby idylického rázu. Tomášek sám se o jejich charakteru vyjadřuje takto: „... jsou jakási pastorale, ale příliš se liší melodikou, harmonií a rytmem od pastorale starších, takže k vysvětlení upozorním alespoň na něco o jejich přednesu. Myslíl jsem na pastýře, jehož způsob života je sice jednoduchý, který však právě jako všichni lidští tvorové je podroben zkouškám. Vyjádřit hudebním výrazem jeho city, plynoucí z rozmanitých životních událostí, bylo by těžkou úlohou, kterou jsem si určil. Ekloga vyžaduje prostý procítěný přednes, má-li posluchače přenést do idylického života...“

Na rozdíl od rapsódií a dithyrambů, které se svým obsahovým předurčením obracely k dávné minulosti, lze inspirační zdroj eklog hledat v současnosti Tomáška obklopujícího okolí. S představou pastorální idyly byl spojen jednak venkovský tanec (skladatel používá zpravidla dva kontrastní, většinou v sudém taktu) a jednak atmosféra lovu. Rychlejší díly virtuóznějšího charakteru často připomínají klavírní etudu, kterou Tomášek poetizuje, stejně jako to po něm na větších plochách vytvořili Fryderyk Chopin nebo Bedřich Smetana.

Skladatel komponoval eklogy vždy po šesticích v jednotlivých sešitech, označených opusovými čísly. Pro tuto desku byl záměrně volen průřez všemi sešity Tomáškových drobných klavírních děl z počátku 19. století, jež měla nemalý vliv na celou raně romantickou tvorbu a v níž se uskutečňuje historický proces od klasicismu k nové stylové epoše.